

بررسی آثار آزادسازی بر اشتغال زایی صنعت بیمه ایران

نسیم میلادی لاری^۱
دکتر مجید صامتی^۲

تاریخ ارسال:

تاریخ پذیرش:

چکیده

توسعه اقتصادی مستلزم این است که در تمامی بخشهای اقتصاد اعم از کشاورزی، صنعت، خدمات، تجارت و غیره نظم و هماهنگی حاکم گردد تا اقتصاد به سمت کارایی، افزایش مطلوبیت و رفاه اجتماعی و اشتغال کارآمد و استفاده بهینه از منابع و افزایش جذب سرمایه‌ها، رقابت و غیره حرکت کند. در چند سال اخیر، آزادسازی و خصوصی سازی در اکثر کشورهای جهان مطرح شده و در برنامه‌های آنها قرار گرفته است که بسیاری از اندیشه‌وران و اقتصاددانان آن را بهترین روش برای حل مشکلات سازمانهای دولتی می‌دانند که صنعت بیمه نیز به عنوان بخشی از بازارهای مالی از این قاعده مستثنا نیست. این مقاله به بررسی آثار آزادسازی بر اشتغال زایی صنعت بیمه در ایران می‌پردازد، ابتدا به بحثهایی از آزادسازی در اشتغال و ارتباط صنعت بیمه با این موارد و همچنین مطالعاتی که در این خصوص در داخل و خارج از کشور انجام شده پرداخته و سپس روشهای آزمون، تجزیه و تحلیل به کار رفته در آنها را شرح داده است. به طور کلی این مقاله با استفاده از تحلیل رگرسیون و آزمون علیت و آزمون پایایی و سریهای زمانی (۱۳۴۳-۱۳۸۱) در صنعت بیمه کشور ایران به تخمین و برآورد مدل مناسب پرداخته است که نتایج حاصله عبارتند از: ۱- آزادسازی در افزایش اشتغال صنعت بیمه موثر است. ۲- حق بیمه سرانه اثر کاهشی بر اشتغال صنعت بیمه دارد. ۳- حق بیمه دریافتی و ارزش افزوده بیمه، اثر افزایشی بر اشتغال صنعت بیمه دارد. در پایان پیشنهادهایی برای بهبود وضعیت بیمه در ایران ارائه شده است.

واژگان کلیدی: توسعه اقتصادی، آزادسازی، ارزش افزوده بیمه، اشتغال.

طبقه‌بندی JEL:

Nasimml@yahoo.com

P_sameti@yahoo.com

۱. عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بم. (نویسنده مسئول)

۲. استادیار گروه اقتصاد دانشگاه اصفهان.

مقدمه

ارتقا و اصلاح وضع اقتصاد یکی از اصلی ترین هدف‌های توسعه در هر کشوری است و آزادسازی در صنایع مختلف از بحث‌های مهمی است که ضرورت آن برای هر جامعه‌ای احساس می‌شود. از طرفی کشورهای در حال توسعه به منظور حفظ منابع مالی و موقعیت خاص خود جهت دستیابی به اهداف کلان اقتصادی ناگزیر از انطباق با سایر کشورها می‌باشند.

یکی از راهکارهای رشد و پیشرفت اقتصادی در جوامع امروز کوچک کردن دولت و واگذاری اختیارات دولت به افراد حقیقی یا بخش خصوصی است که گرچه در ایران به کندی پیش می‌رود، سازماندهی شرکتهای دولتی و ایجاد شرکتهای تخصصی و اعمال سیاستهای تمرکززدایی از راهبردهایی است که در طول برنامه سوم مطرح و در برنامه چهارم دنبال می‌شود که بر طبق نظریه آدام اسمیت تمامی کشورها از آزادسازی و توسعه تجارت بین الملل سود خواهند برد.

صنعت بیمه نیز به عنوان بخشی از بازارهای مالی از این قاعده مستثنا نیست، گرچه مالکیت در صنعت بیمه مهم بوده اما رقابت مهمتر است، لذا با اتخاذ تدابیر و اعمال سیاست آزادسازی می‌توان راه ارتقای سطح رقابت و افزایش جذب سرمایه را در کشور فراهم کرد و زمینه را برای کاهش بیکاری و توسعه مطلوب به وجود آورد که هر دو اینها از اهداف مهم دولت هستند. در این مقاله سعی شده آثار آزادسازی بر رقابت پذیری صنعت بیمه ایران بررسی شود و عوامل و مؤلفه‌هایی که سبب افزایش در اشتغال صنعت بیمه می‌گردد مشخص کند.

مفاهیم آزادسازی

برخی دیدگاه‌های مختلف در مورد مفهوم آزادسازی به شرح زیر است :
 آزادسازی، واگذاری مهار تعیین قیمت کالا و خدمات به سازوکار عرضه و تقاضاست که تضادی با مالکیت دولتی ندارد و از این سازوکار نظیر اقتصاد بازار، اقتصاد آزاد و اقتصاد مبتنی بر بازار که عوامل بیرون از بازار می‌باشد، می‌توان اشاره کرد که دولت در آن نقش ندارد و تخصیص منابع بر پایه عرضه و تقاضاست ([۲] ملاحظه شود).

آزادسازی، از دیدگاه کوهن^۱ (۱۹۹۲): به روش تحلیل واقعیت‌های اجتماعی اطلاق می‌شود که در آن روش افراد بازیکنان اصلی هستند و درصدد بر می‌آیند تا به این مهم پردازند که چگونه روشهای تصمیم‌گیری گروهی پدید می‌آید در حالی که احترام بر افراد

۱. Kohan

مورد تاکید قرار می‌گیرد.

آزادسازی، مقررات زدایی یا در واقع کنار گذاشتن تمام آن چیزی است که تحت عنوان مداخله دولت یاد می‌کنیم، مانند موارد زیر: (۱۰) ملاحظه شود).

۱- کنترل قیمت‌ها ۲- محدودیتهای مقداری ۳- لزوم اخذ مجوز برای ورود به بازارها

۴- برقراری موانع تجاری ۵- وجود کنترل بر امر معاوضه کالاها

آزادسازی، از نظر سازمان تجارت جهانی بر سه اصل استوار است که عبارتند از: رفتار کامله-الوداد، رفتار ملی، شفافیت در قوانین و مقررات (۱۴) ملاحظه شود).

آزادسازی، چیزی به مراتب بیشتر از یک راهبرد توسعه ملی و حرکتی است زیربنایی که باید به تدریج در ظرف یک دهه، مقدمات استقرارش فراهم آید. فیلسوف و اقتصاددان کلاسیک قرن نوزدهم جان استوارت میل در این مورد می‌گوید: «مقام هر کشوری به مقام اشخاص آن کشور وابسته است»، بنابراین موضوع آزادسازی مبتنی بر آزادیهای فردی و بهره‌مندی از تواناییهای انسان می‌تواند در توسعه سیاسی و اقتصادی و اجتماعی موثر باشد. آزادسازی یک جریان ایدئولوژیکی است که دیدگاههای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی را متحول می‌سازد.

آزادسازی مالی، خصوصی سازی در شکل گسترده به ویژه در گسترش بخش مالی به صورت رقابت آزاد و تشکیل توسعه بازار مالی را امکان پذیر می‌کند ولی این حرکت بدون تحول در ساخت اقتصاد کلان ممکن است نتایج مطلوب و سریع به دنبال نداشته باشد.

آزادسازی و اشتغال

اگر اشتغال را یک مقوله کسب مهارت و اطلاعات در نظر بگیریم که به تدریج با ادغام سایر ارزشها، مسئولیت پذیر می‌شود، آن‌گاه کارآفرینی در حوزه دولتی امری متفاوت با دیدگاه‌های بخش خصوصی ارزیابی می‌شود که این تفاوت در فرآیند شخصیت انسان و توانایی‌های او تاثیر گذار است و طرز تلقی ناکارآمدی از اشتغال‌های دولتی سبب می‌شود که تلاش برای ایجاد اشتغال مفید از مرزهای سیاسی جامعه عبور کرده و در یک حوزه متمرکز شود.

در اشتغالهای کاذب، زنجیره ارتباط کار دولتی و خصوصی را به دلیل عدم اجرای برنامه‌های آزادسازی کار می‌دانند و از اهداف سیاستهای مالی و پولی می‌توان به ایجاد حفظ فرصتهای شغلی و ایجاد رشد مستمر و نهایتاً ثبات قدرت خرید برای پول ملی اشاره کرد که این امر باعث تحریف در معنا و مفهوم اشتغال می‌شود.

در کشورهای در حال توسعه که در اهداف بلندمدت خود با محدودیت‌هایی روبه‌رو

می باشند سبب می گردد اشتغال را از دیدگاه مثبت و منفی مورد ارزیابی قرار دهند. آزادسازی بایستی با تعدیل نیروهای مازاد - نیرویی که حذف آن از فرآیند رفتار بنگاه اقتصادی هیچ گونه تاثیر منفی بر محصول نهایی یا خدمات ارائه شده، نگذارد و زمینه اشتغال مثبت را فراهم آورد - انجام پذیرد ([۱۰] ملاحظه شود).

به طور کلی توانایی و قدرت و اولویت و علایق در تصمیم گیریهای مربوط به استخدام و ارتقا در داخل سازمانها و مجاری ورودی و خروجی و زمینه تبعیض را در جامعه فراهم می کند حال دولتها باید به نحوی سازماندهی شوند که با برقراری آزادی و آزادسازی از طریق برداشتن تبعیضها به شرایط بهینه و مطلوب اقتصادی برسند تا میزان اشتغال بهینه و مثبت فراهم شود.

آزادسازی و توسعه

از نظر تاریخی برخی کشورها به فلسفه اقتصادی توجه می کنند که جریان آزاد سرمایه و فن آوری در بین کشورها می تواند زمینه های توسعه را فراهم آورد و این کشورها سیاست های آزاد را جهت تشویق و ایجاد انگیزه برای سرمایه گذاری مستقیم فراهم نموده و محدودیتی برای خروج ارزی یا نیروی انسانی قائل نشده و حتی تسهیلاتی فراهم می کنند و بر این باورند که منابع سرمایه گذاران بین المللی و کشورهای دریافت کننده این خدمات در یک راستا می باشند و آزادسازی را نوعی ایدئولوژی می شناسند که از نظر فلسفی مورد احترام است و آن را قبول دارند.

آزادسازی محور اصلی نوآوری و رشد و خلاقیت و توسعه است و این امر مهم زمانی به دست می آید که با حمایت و تقاضای مردم برای مشارکت در امر توسعه همراه باشد که از انواع آزادسازی که در امر توسعه مهم است، می توان به آزادسازی سرمایه، آزادسازی مالکیت، آزادسازی ارتباطات سازمانی، آزادسازی بازارها، آزادسازی تجارت خارجی و نهایتاً آزادسازی دولت اشاره کرد که در این جا تنها به شرح آزادسازی بازارها اکتفا می گردد.

آزادسازی بازارها

منظور از آزادسازی بازارها تنها بازار کالاها نیست، بلکه بازار عوامل تولید از جمله نیروی کار و خدمات را نیز شامل می شود. هدف از این نوع آزادسازی رهایی فعالان بازار از قیود و دادن خودمختاری به آنها نیست، بلکه برعکس مقصود این است که بازار را از حالت انحصاری - انفعالی خارج نموده و به سمت بازار رقابتی سوق دهند که متکی به سلامت روش اقتصادی باشد. بازارهای مبتنی بر رقابت کامل از جمله بازارهایی است که جنبه های رقابتی آن، تواناییهای وارد شوندگان به بازار و عدم توانایی رقابت خارج شوندگان از بازار را منعکس می کند. آزادسازی بازارها در واقع تجدید گردش اقتصاد اطلاعات در بازار است تا با دادن آخرین

اطلاعات از قیمت، ترکیب عوامل مطلوبیت و شرایط دسترسی جریان تصمیم‌گیری را روان سازد که در کوتاه مدت با دشواریهایی روبه‌رو است و در بلند مدت به مردم آموزش می‌دهد که چگونه برای هدایت تصمیمات خود از اطلاعات بهره‌مند شوند.

آدام اسمیت معتقد است تمام کشورها از آزادسازی توسعه تجارت بین‌المللی سود خواهند برد و به دلیل تفاوت در هزینه بین دو کشور، کشوری که کالایی را ارزانتر تولید کند باید اقدام به صدور آن کالا و مبادرت به خرید کالایی نماید که در کشور دیگر ارزانتر تولید می‌شود و اصل تقسیم بین‌المللی کار را توصیه می‌کند تا برای تولید کنندگان داخلی مشکلات ناگهانی ایجاد نگردد ([۵] ملاحظه شود).

صنعت بیمه

بیمه ابزار و وسیله‌ای در خدمت اقتصاد و صنعت بوده و چون خود عاملی از عوامل تولید است نام صنعت بر آن نهاده و یکی از اجزای اصلی تشکیل دهنده بازار مالی محسوب می‌شود.

صنعت بیمه از ابداعات انسان در زمینه موانع و خطراتی است که راه او را برای حصول به نیازمندی‌هایش می‌بندد. پیدایش این صنعت نتیجه تأثیر مهم تجارت بین‌الملل، توسعه شهری و افزایش حوادث فاجعه‌آمیز مانند آتش‌سوزی و انقلاب صنعتی (صنعت، به کارگیری مواد اولیه و تبدیل به اشیای دیگر برای کسب درآمد و ثروت کشور) می‌باشد. صنعت بیمه در کشور ما ضعیف و نوپاست و اکنون در مراحل اولیه خصوصی سازی و آزادسازی است.

دولتی شدن شرکت‌های بیمه بعد از انقلاب تا کنون کاهش شدید کارایی این صنعت را به همراه داشته و سبب کاهش درصد سهم بازار بیمه ایران در بازار جهانی بیمه گردیده است و حتی رتبه ما در این بازار نسبت به کشورهای چین، هند، اندونزی، مالزی و ترکیه پایین بوده که از دلایل عمده در حاشیه ماندن این صنعت توان اقتصادی خانواده‌هاست که سبب شده بیمه به کالای لوکس تبدیل گردد ([۱۷] ملاحظه شود).

تعاریف بیمه

در زبان فرانسه (*assurance*) در زبان انگلیسی (*Insurance*) و در زبان عربی اصطلاح «التأمین» آمده است که لغت‌شناسان معتقدند واژه‌های انگلیسی و فرانسه از ریشه لاتین (*seruns*) به معنای اطمینان آمده که علاوه بر عقد بیمه در معنای تضمین، تأمین اعتماد با اطمینان به کار رفته است. ریشه اصلی آن همان بیم است که علل اساسی انعقاد بیمه، ترس و گریز از خطرات می‌باشد و همین ترس به منظور حصول تأمین عقد بیمه وقوع می‌یابد. آلفرد مارشال در کتاب اصول علم اقتصاد (۱۹۸۰) می‌گوید: بیمه بهایی است که برای رهایی

از عدم اطمینان می‌پردازیم.

بیمه در حقیقت فرآیند یک واسطه‌گری با ماهیت تعاونی می‌باشد که در آن چرخه تولید معکوس گردیده و مصرف‌کننده قبل از آن که خدماتی دریافت کند، بهای آن را می‌پردازد ([۱۲] ملاحظه شود).

طبق ماده ۱ قانون بیمه (۱۳۱۶ ه.ش) «بیمه عقدی است که به موجب آن یک طرف تعهد می‌کند در ازای پرداخت وجه یا وجوهی از طرف دیگر در صورت وقوع یا بروز حادثه خسارت وارده بر او را جبران نماید یا وجه معینی بپردازد که متعهد را بیمه‌گر و طرف تعهد را بیمه‌گذار و وجهی که بیمه‌گذار به بیمه‌گر می‌پردازد حق بیمه و آنچه را که بیمه می‌شود موضوع بیمه می‌نامند». بیمه در شکل سنتی عبارت از وجود نوعی تعاون و همیاری اجتماعی به منظور سرشکن کردن زیان فرد یا افراد محدود و بین همه افراد گروه یا جامعه در ایران که سابقه طولانی داشته و همواره مردم این مرز و بوم با الهام از تعالیم اسلامی و فرهنگ خود برای کمک به جبران خسارتهای ناخواسته که برای دیگر هموطنان و مردم کشورهای دیگر پیش می‌آید، فعال و پیشگام بوده‌اند ([۵] ملاحظه شود).

نهایتاً بیمه عملی عبارت است از: برنامه ریزی برای جبران زیانهای احتمالی خرد و کلان جامعه، به طور کلی می‌توان گفت که بیمه بر پایه سه علم اقتصاد، حقوق و اکتواریا (آمار) بنا شده که از نظر اقتصاد، عرضه و تقاضا ارزش اقتصادی و تمام معین شده قرار می‌گیرد. از نظر حقوقی، انعقاد قرارداد بیمه تعیین نقش و حدود اختیارات بیمه می‌باشد و از نظر آمار نحوه محاسبه نرخ و میزان اهمیت است که فرمول بیمه را متعادل می‌کند. در نهایت مدیریت ریسک است که هر سه علم به آن آگاهی دارند ([۳] ملاحظه شود).

بیمه و رقابت

بیمه‌گری عبارت از روندی است که در آنها خطرات به منظور انتخاب ریسک مورد شناسایی و ارزیابی قرار می‌گیرد و به دنبال آن قیمت‌گذاری و تعیین شرایط بیمه نامه صورت می‌گیرد و در نهایت شامل توزیع نهایی ریسک می‌شود و این روند باعث افزایش نمایندگی‌ها و رقابت در این امر می‌گردد و فرآیند بیمه‌گری شامل اطلاعاتی در پیرامون حرفه و نحوه کار بیمه‌گران ارائه می‌دهد و شامل: ۱- مراحل عملیات بیمه‌گری ۲- مشکلات بیمه‌گری ۳- بررسی عوامل منفی بیمه‌گری می‌باشد.

هدف از بیمه‌گری به دست آوردن سود برای افزایش قدرت مالی شرکت است تا بتوان ارائه خدمات مناسب بیمه‌ای را به جامعه داشته باشد. البته در این راه محدودیتهایی وجود دارد که مدیریت شرکتها بایستی با توجه به آنها تصمیم بگیرند تا شرایط را برای افزایش رقابت از طریق

ارائه پوشش و خدمات مناسب همراه با جذب بیمه گذاران و فراهم آوردن شرایط رقابتی در بین بیمه گران دیگر فراهم آورد. عملیات بیمه گری شامل مراحل زیر است:

۱- طراحی و توسعه محصول

مسئولیت اساسی مدیریت شرکتهای بیمه در درک نیازها و نگرانیهای اجزا و جامعه صنعتی می‌باشد که بر مبنای آن پوششهای جدید بیمه‌ای را طراحی می‌نمایند. بیمه گر بایستی قبل از تولید و توزیع عوامل زیر را در نظر داشته باشد.

الف) ماهیت بازار: پیش بینی میزان تقاضا.

ب) خسارات مورد انتظار: قیمت گذاری مشتقات بیمه در رشته جدید.

پ) مسائل حقوقی و نظارتی مورد انتظار.

ت) هزینه‌های شروع که شامل تبلیغات و گسترش و بازاریابی محصول است.

ث) روشهای تولید و توزیع محصول.

ج) بازار رقابتی.

چ) برنامه ریزی راهبردی

۲- تولید و توزیع محصول

مربوط به عملیات بازاریابی و فروش محصول جدید در کنار فروش است و ماهیت فعالیت و نوع سیستم توزیع انتخابی را در نظر می‌گیرند.

۳- مدیریت تولید

مربوط به قیمت گذاری بیمه، طبقه بندی خطرات تحت پوشش و پرداخت سریع و عادلانه خسارت می‌باشد.

۴- ارائه خدمات

شامل خدمات حقوقی، کنترل خسارت، مدیریت ریسک برای بیمه گذاران و تولید کنندگان، ارائه خدمات آموزشی به مصرف کنندگان و کارکنان می‌باشد.

۵- مدیریت اداری و شرکت

شامل مدیریت کلی برنامه ریزی راهبردی سازمان امور اداری و کارکنان می‌باشد.

۶- امور مالی و سرمایه گذاری

واحد سرمایه گذاری در طبقه مدیریت مجموعه داراییهای مالی شرکت را به عهده دارد که برنامه ریزی آن از طرف بالاترین سطح مدیریت تعیین می گردد و وظیفه دارد از محل ارزش خالص (وجوه مازاد بیمه گذاران) اقدام به سرمایه گذاری کند.

بیمه و اشتغال

نقش بیمه برای ایجاد امنیت در مشارکت و تولید مهم است. بیمه، امید در برنامه ریزی و توانمندی در توسعه اقتصادی و اشتغال را افزایش می دهد و از مزایای بخش بهداشت در کل اقتصاد به رفاه اجتماعی بیمه شدگان و رشد تولید ناخالص ملی واقعی و بهره وری ظرفیت اقتصاد و اشتغال می توان اشاره کرد که در بحث اشتغال جایگاه نرخ بالای این کار مهم است. تقویت ظرفیتهای فردی به طور مستقیم و تولید فیزیکی به طور غیر مستقیم موجب افزایش اشتغال شده و هنگامی موجب رشد تولیدات داخلی می شود که به بهبود تامین خدمات منجر گردد (۲۰) [ملاحظه شود].

هر اقتصاد به طور مستقیم به تولید آن اقتصاد و تولید نیز به طور مستقیم به تعداد تقاضا وابسته است. تمام صنایع و بخشهای مختلف اقتصاد دارای دو اثر مستقیم و غیر مستقیم در ایجاد شغل هستند ولی فعالیتهای بیمه علاوه بر دو اثر فوق سبب افزایش اطمینان و کاهش ریسک می گردد که سهم بخش خدمات و مؤسسات پولی و مالی و حقوقی و تجاری در فاصله زمانی ۱۳۶۵-۱۳۷۵ از ۱/۴۹ درصد به ۲/۰۷ درصد در دوره زمانی ۱۳۷۵-۱۳۸۰ می رسد (۴) [ملاحظه شود].

بیمه خصوصی^۱

ساختار اداری و مدیریت شرکتهای دولتی بیمه تحت تاثیر صاحبان سهام بیمه قرار می گیرند، در این راستا باید ساختار از سوی این شرکتها با ساختار شرکتهای خصوصی یکسان شود و برای ورود به شرکتهای خصوصی سازی مجوز ورود به بخش خصوصی از مجازی اداری مطرح است. زمانی توسعه صنعت وجود دارد که ورود شرکتهای بیمه خصوصی با طراحی و برنامه ریزی، یعنی شرایط ورود به صنعت بیمه را داشته باشند، هر چند که شرایط برای شرکتهای بیمه خصوصی و دولتی یکسان است اما مقررات زدایی در صنعت بیمه یکی از راههای افزایش بازدهی بیمه دولتی است.

امکان خصوصی سازی در تمام شرکتهای دولتی وجود ندارد چرا که یک شرکت دولتی باید

۱. Private insurance

وجود داشته باشد تا دولت برای اجرای سیاست‌های خود بتواند به آن رجوع کرده و سیاست‌های بیمه‌ای خود را اعمال کند، در غیر این صورت در بخش خصوصی به دلیل اختیاری که در پذیرش ریسک‌های بیمه‌ای دارند ممکن است با مشکل روبه‌رو باشند. اگر شرکت‌های بیمه خصوصی بتوانند امکانات فنی را در کنار خود و سرمایه لازم را هم داشته باشند و چارچوب و ضوابط مشخصی از طرف بیمه مرکزی رعایت شود، این شرکتها با مشکل روبه‌رو نخواهند بود.

بیمه و آزادسازی

مفهوم آزادسازی از نظر بیمه

آزادسازی به مفهوم مقررات زدایی نیست که نهاد نظارتی حق تعیین قیمت محصولات بیمه‌ای یا وضع تعرفه یا تعیین حداقل سرمایه لازم برای فعالیت را از دست بدهد. آزادسازی به مفهوم مفردیت اقدامات ذی‌ربط نیست و چنین اقداماتی باید در فرآیند بلند مدت که بنگاههای محلی بتوانند خود را با آن تطبیق دهند انجام گیرد و آزادسازی تمام رشته‌های بیمه‌ای را شامل نمی‌شود (۱۴) [ملاحظه شود].

به طور کلی آزادسازی به معنای عام مقررات زدایی برداشتن کنترل‌ها و آزاد گذاردن شرکتها چه دولتی و چه خصوصی و حذف مقررات دست و پا گیر و غیره که موجب افزایش کارایی و تصحیح روش‌ها در فعالیت‌ها می‌باشد.

آزادسازی و مقررات زدایی در بیمه (همگام و توأم)

هدف از فراهم کردن رقابت عادلانه است و در کشورهای در حال توسعه این حرکت باید گام به گام و به صورت تدریجی صورت گیرد. برای بیمه گذار، نوع بیمه، قیمت آن و پوشش ریسک اهمیت دارد. به طور کلی مشتری فقط به پوشش ریسک اهمیت نمی‌دهد، بلکه به قیمت پایین و نوع بیمه نامه نیز توجه می‌کند که هر دو در شرایط رقابتی تامین می‌شود.

موافقان با این امر به افزایش قدرت انتخاب مصرف کننده در خرید محصولات بیمه‌ای و گسترش سرمایه گذاری و افزایش فرصتهای شغلی در صنعت بیمه و بالا رفتن رشد اقتصادی اشاره می‌کنند در حالی که مخالفین شرکت‌های خارجی بازارهای بیمه در کشورهای در حال توسعه را شیوه جدید استعمار کشورشان می‌دانند.

کای اوه شانز^۱ رئیس بخش مطالعات و مشاوره اقتصادی آسیا با نگاهی به اثرات آزادسازی و

۱. Kaiuweschanz

تجارت جهانی می‌گوید: «رقابت خارجی شدیدتری به وجود می‌آید که موجب کاهش هزینه‌ها، کیفیت بالاتر و قدرت انتخاب و سیعتر خدمات و نیز افزایش آگاهی بیمه و روشهای توزیع خلاق می‌شود که به نفع بیمه‌گران داخلی و خارجی است». او همچنین معتقد است برای برطرف کردن هرگونه ترس از آزادسازی ناگهانی بازار، بر «آزادسازی تدریجی» نه بر گشودن یک مرتبه بازار تاکید می‌کند ([۲۲] ملاحظه شود).

بیمه و سازمان تجارت جهانی (WTO)^۱

تجارت خدمات که جزء جدایی‌ناپذیر مقررات سازمان تجارت جهانی است و عضویت به معنای گشوده شدن درهای بازار بیمه برای رقابت خارجی است و با توجه به درآمد حق بیمه جهانی و توزیع منطقه‌ای نشان می‌دهد که بین سطح توسعه و اهمیت بیمه به منزله یک فعالیت اقتصادی رابطه‌ای وجود دارد.

تمامی بازارهای بیمه محلی کشورهای جهان، بیشتر ریسکهای داخلی را پوشش می‌دهند و در بسیاری از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه با هدف قویتر کردن بازارهای داخلی شماری از معیارهای دولتی و عمومی را پذیرفته و چنین استدلال می‌شود که رقابت جهانی و آزادسازی خدمات مالی موجب گسترش عملکرد نسبی بخش بیمه‌ای در هر کشور می‌شود ([۲۱] ملاحظه شود).

در تجارت جهانی، یافتن شیوه‌ها، ابزارها و سیاستهای مناسب برای این که کلیه کشورها بتوانند ضمن مبادله کالا و خدمات در فضایی مبتنی بر رقابت عادلانه جهت حداکثر نمودن منافع و مطلوبیت خویش بکوشند، وجود دارد و بایستی به آنها توجه کرد. در این نوع سازمانها این امکان به تصمیم‌گیرندگان و مدیران ارشد داده می‌شود تا در برنامه‌ریزیهای کوتاه مدت و بلند مدت بتوانند طوری با این پدیده برخورد کنند تا خدمات بیمه‌ای به صورت کارا و یا توان رقابتی بالا در برابر عرضه کنندگان خارجی این خدمات ارائه شود.

همچنین پدیده جهانی شدن تجارت ابزاری برای تولید توسعه اقتصادی و تحرکی برای توسعه و افزایش توان رقابتی بازار داخلی می‌باشد، به طوری که عضو نبودن در سازمان تجارت جهانی به معنای انزوای بین‌المللی و ناتوانی از صادر کردن کالا و ارتباطات در صنایع مختلف می‌باشد.

امتیازات بازار آزاد (طرفداران سیاست آزادسازی)

از امتیازات بازار آزاد می‌توان به افزایش سرمایه ظرفیت بازار، تعدیل نرخهای به نفع بیمه

۱. world trade organization

گذاران، افزایش بهره‌وری، رونق بازار بیمه و توسعه فعالیت بیمه‌اتکایی اشاره کرد. از دید مخالفان امتیازات عبارت از: وجود تضمین قدرتمند دولت برای ابقای تعهدات شرکت‌های بیمه در قبال بیمه‌گذاران، حمایت دولت از توانایی شرکت‌های بیمه و ایفای تعهدات آنان می‌باشد.

بیمه و خصوصی سازی

خصوصی سازی بیمه با سایر شرکتها متفاوت است چون شرکت‌های بیمه تعهدات بلند مدت دارند و باید میزان تعهدات داراییها کامل شفاف باشد تا بتوانند نسبت به عرضه سهام آن در بورس اقدام کنند. خصوصی سازی و رقابتی شدن همراه با تدوین مقررات تازه، تقویت مدیریت، بین‌المللی شدن برای دستیابی فکری و سازمانی از ابزار لازم برای بازسازی و شفاف سازی صنعت بیمه کشور است. از سیاستهای اقتصاد کلان در مورد خصوصی سازی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱- سیاستهای تثبیت اقتصادی
- ۲- سیاستهای آزادسازی تجاری

دلایل عدم موفقیت دولت

عواملی که سبب عدم موفقیت دولت در خصوصی سازی در کشورهای مختلف گردیده به شرح زیر است:

- ۱- وجود اهداف چندگانه مهم و متضاد با یکدیگر ۲- وجود ملاحظات دیوان سالاری ۳- اصرار بر اتخاذ تصمیمات متمرکز ۴- وجود ضعف آشکار در مدیریت و تصمیم‌گیریهای مدیریتی به دلیل ملاحظات سیاسی ۵- وجود تورم کارکنان و بالا بودن هزینه‌های پرسنلی به دلیل مسائل اجتماعی و سیاسی ۶- مطمئن بودن سطح مهارتها و دانش فنی در سطوح مختلف کاری ۷- فقدان یا کمبود ابزارهای موثر کنترل عملکرد و مطالعات بر اجرای امور و وظایف ۸- سوء استفاده از قدرت انحصاری و رقابت غیر منصفانه با بخش خصوصی از طریق اعمال قدرت.

روش تحقیق

این مقاله تلفیقی از روشهای تحلیلی- توصیفی و کاربری اسنادی می‌باشد که جامعه آماری صنعت بیمه (بیمه ایران، آسیا، البرز، دانا، توسعه صادرات) با استفاده از سری‌های زمانی ۱۳۴۳-۱۳۸۱ در کشور ایران می‌باشد. با توجه به عنوان تحقیق «بررسی اثرات آزادسازی بر اشتغال‌زایی صنعت بیمه ایران» سعی بر این بوده مدلی برآورده شود که تاثیر متغیرهای انتخابی را بر میزان

نیروی شاغل در صنعت بیمه نشان دهد. بسیاری از روابط اقتصادی به وسیله مدل‌های تک معادله‌ای قابل تعیین می‌باشند که در این مدل‌ها یک متغیر وابسته که در اینجا نیروی شاغل در بیمه به عنوان تابعی از یک یا چند متغیر دیگر به عنوان متغیر مستقل می‌باشد در نظر گرفته شده و با استفاده از نرم افزار اقتصادسنجی Excel, Eviews به روش حداقل مربعات معمولی (OLS) که براساس مینیم کردن مجذورات باقیمانده عمل می‌کند، به تخمین معادلات پرداخته و با استفاده از آزمون علیت گرنجر را که شناسایی اثرات متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته نمایانگر ارتباط یکطرفه یعنی میزان تاثیرگذاری دسته‌ای از متغیرهای مستقل بر یک متغیر وابسته می‌باشد نشان می‌دهد و این سوال را بررسی می‌کند که متغیر وابسته بر کدام متغیر مستقل اثر متقابل می‌گذارد و یا هر یک از متغیرهای مستقل چه اثری بر متغیرهای دیگر دارد در این آزمون که متغیر مورد بررسی با تعداد وقفه معین تحت تاثیر قرار می‌گیرد و با استفاده از آزمون پایایی و آزمون هم‌جمعی^۱ برای حفظ اطلاعات و صحیح بودن اطلاعات استفاده گردیده است.

۱- آیا آزادسازی بر افزایش اشتغال صنعت بیمه ایران موثر است؟

۲- آیا حق بیمه سرانه بر افزایش اشتغال صنعت بیمه ایران موثر است؟

۳- آیا حق بیمه دریافتی و ارزش افزوده بیمه بر افزایش اشتغال صنعت بیمه ایران

موثر است؟

در این مقاله با توجه به مدل انتخابی و به دلیل عدم دسترسی و نوپا بودن بیمه‌های خصوصی سعی شده است تاثیر پارامترهای مستقل و موثر را با وجود پارامترهای آزادسازی بر میزان اشتغال به عنوان متغیر وابسته بررسی کند.

معرفی مدل

$$TL = 1.0/61 - (95/1) PI + (5/1) VI + (2/1) RI + (17.45) L + u_t$$

$$t \quad (1.0/19) \quad (-3/21) \quad (1.0/14) \quad (4/25) \quad 0/41$$

در این مدل TL تعداد نیروی شاغل در صنعت بیمه (واحد نفر) و PI حق بیمه سرانه است که این مولفه در مقایسه عملکرد کشوری کاربرد دارد و از تقسیم حق بیمه‌های دریافتی به جمعیت کشور به دست می‌آید و RI حق بیمه دریافتی و VI ارزش افزوده بیمه که طبق محاسبه خود سازمان بیمه از طریق حق بیمه‌های دریافتی منهای خسارت‌های پرداختی منهای ۱۰٪ هزینه‌های سربار (عملیاتی) در نظر گرفته شده و نهایتاً L که سهم تجارت خارجی در اقتصاد یا درجه آزادی توسعه اقتصادی می‌باشد و از تقسیم تفاضل صادرات و واردات به تولید ناخالص داخلی به دست

۱. Cointegration Test

می‌آید و به عنوان پارامتر آزادسازی در نظر گرفته شده است.^۱

نتایج حاصل از برآورد مدل

میزان اشتغال (TL)	عرض از مبدأ (C)	حق بیمه سرانه (PI)	ارزش افزوده بیمه (VI)	حق بیمه دریافتی (RI)	درجه آزادی (L)
ضریب C ^۲	۱۰/۶۱	-۹۵/۸	5×10^{-6}	2×10^{-6}	۱۷۰۴۵
آماره t ^۳	۱۰/۸۹	-۳/۳۱	۱۰/۱۴	۴/۲۵	۱۰/۴۱
$1/8 \quad F = 1/92 \quad DW = 0.96R^2 =$					

تحلیل آماری:

با توجه به آماره t متغیرها در سطح ۹۹٪ معنی دارند و فرضیه صفر بودن تک تک ضرایب رد می‌شود. ضریب تشخیص R^۲ بیانگر ۹۶٪ تغییرات متغیر وابسته یعنی میزان اشتغال توسط متغیرهای مستقل است. آماره F طبق جدول معادل ۱۰۸ است که فرضیه صفر بودن همزمان ضرائب را رد می‌کند و ضرایب به دست آمده در مدل را مورد تاکید قرار می‌دهد و معنی دار بودن آنها را می‌پذیرد.

آماره دوربین واتسون که متداول ترین آمار برای تشخیص خود همبستگی برابر ۱/۹۲ است که برای رفع خود همبستگی M.A استفاده شده است و R^۲ نشان می‌دهد که ۹۶٪ میزان اشتغال صنعت بیمه توسط متغیرهای توزیعی (مستقل) که در جدول مشخص است توضیح داده می‌شود و نشان دهنده انتخاب صحیح مدل است.

با توجه به جدول تمام متغیرهای انتخابی به استثنای حق بیمه سرانه، تاثیر مثبت بر میزان اشتغال دارند، که اثرات منفی حق بیمه سرانه بر میزان اشتغال در صنعت بیمه ایران رابطه معکوس این متغیر را با میزان اشتغال نشان می‌دهد.

تحلیل مانایی و نامانایی مدل

با روش انگل گرنجر تعمیم یافته (ADF)^۴ بر روی پس ماندهای مدل مشخص گردید که مدل در حدود ۹۹٪ بدون وقفه پایاست.

۱. واحدها به میلیارد ریال به قیمت ثابت ۱۳۶۱ می باشد.

۲. Coficent

۳. t-Statistic

۴. Augmented Dicky Fuller

نتایج حاصل از آزمون ADF برای مدل

ADF	t محاسبه شده	t برآوردی مک کینون		
		$\alpha = 1\%$	$\alpha = 5\%$	$\alpha = 10\%$
	-۴/۴۱	-۴/۳۹	-۳/۶۱	-۳/۳۴

آزمون سؤالات و نتایج آن

با وجود پارامتر آزادسازی و با توجه به ضرایب، تاثیر منفی حق بیمه سرانه و اثرات مثبت حق بیمه دریافتی و ارزش افزوده بر اشتغال صنعت بیمه، را نشان می‌دهد و گویای این امر است که با وجود تاثیر مثبت می‌توان پیش بینی نمود با حذف محدودیتها و قوانین این امر منجر به افزایش سهم تجارت خارجی (توسعه اقتصادی) در کشور می‌گردد و نهایتاً مشخص می‌گردد که:

- ۱- آزادسازی در افزایش اشتغال صنعت بیمه در ایران موثر است.
- ۲- حق بیمه سرانه اثر کاهشی بر افزایش اشتغال صنعت بیمه دارد.
- ۳- حق بیمه دریافتی و ارزش افزوده بر افزایش اشتغال صنعت بیمه موثر است.

نتایج کلی

با توجه به مطالب بالا مشخص می‌شود، آزادسازی باعث افزایش اشتغال در صنعت بیمه می‌گردد که افزایش اشتغال به نوبه خود موجب افزایش رقابت و گسترش شرکتها و نمایندگی‌های بیمه‌ها را فراهم می‌آورد، اما آزادسازی بدون خصوصی سازی مفهوم ندارد. گرچه آزادسازی سبب رقابت میان شرکتهای بیمه می‌گردد و بهای خدمات را برای مصرف کنندگان کاهش می‌دهد، اما این در کوتاه مدت منجر به بهبود نسبی و کارایی و رشد می‌شود که تداوم ندارد.

اثرات منفی حق بیمه سرانه بر میزان اشتغال صنعت بیمه گویای رابطه معکوس این متغیر با میزان اشتغال است. از طرفی میزان ارزش افزوده نسبت به حق بیمه دریافتی تاثیر بیشتری بر میزان اشتغال دارد که تاثیر اندک آن در عدم توضیح و استفاده ناکارا و توزیع نامناسب حق بیمه‌های دریافتی و خسارت‌های پرداختی در صنعت بیمه است.

عملکرد شاخص حق بیمه سرانه در کشور اهمیت بسزایی دارد که تاثیر منفی آن سبب افزایش حق بیمه‌های دریافتی و اشتغال می‌گردد که به نوبه خود بر آن نیز تاثیر دارد. زمانی که آزادسازی مطرح می‌شود در اشتغال صنعت بیمه کمتر اثر دارد که با توجه به افزایش حق بیمه دریافتی، نسبت بیمه دریافتی به جمعیت اثر کاهش بر اشتغال را نشان می‌دهد و حق بیمه دریافتی به دلیل فاصله

طبقاتی و ثابت بودن تعداد کارکنان و یا کاهش نیروی شاغل در صنعت بیمه سبب تاثیر منفی بر اشتغال می‌گردد.

پس افزایش کارایی فعالیتهای بیمه‌ای، متنوع شدن خدمات بیمه‌ای، گسترش بازار و ایجاد فرصتهای شغلی بیشتر، انتقال تکنولوژی و گسترش سرمایه‌گذاری سبب بالا رفتن رفاه و قدرت انتخاب مصرف‌کننده و کاهش فقر و فاصله طبقاتی می‌گردد. از طرفی تشکیل سرمایه خصوصی نیازمند آشنایی با توسعه در بازار رقابتی است که شرط حضور در بازار جهانی بوده و در حرکت به سوی رقابتی کردن بازار بیمه تنها راه آن توانمند کردن صنعت بیمه است. از ویژگی‌های هرگونه سرمایه‌گذاری امکان فروش و درجه نقد شوندگی آن است که فروش سرمایه‌گذاری به دو عامل بازاری مانند بورس اوراق بهادار و فعال بودن جریان معامله در بازار بستگی دارد.

فروش سرمایه‌گذاری‌ها در بازار به سرمایه‌گذار اطمینان می‌دهد در صورت نیاز به وجه نقد در کمترین زمان و بدون متحمل شدن هرگونه زیان به وجوه خود دست یابند و شرکتهای بیمه ترجیح می‌دهند وجوه خود را در اوراق بهادار که خرید و فروش آنها در بورس امکان‌پذیر است سرمایه‌گذاری کنند. امکان فروش اوراق بهادار در بازار بیمه آنقدر مهم است که سرمایه‌داران ترجیح می‌دهد نرخ بازده کمتری را بپردازند و مشاهده می‌گردد در ایران به دلیل نپا بودن بورس اوراق بهادار و محدود بودن نوع سهام عادی و نبود بازار فعال و مطمئن در خارج از بورس مجموعه سرمایه‌گذاری‌های بیمه‌داران شانس فروش کافی نمی‌باشد. به همین دلیل شرکتهای بیمه در ایران مجموعه‌های سرمایه‌گذاری خود را به صورت نقد و شبه نقد نگهداری می‌کنند زیرا اطمینان کافی به فروش سهام و سرمایه‌گذاری نیست. از این رو برای بهبود بخش خصوصی صنعت بیمه برای تشویق سرمایه‌داران پس از بررسی ریسک‌های موجود باید برنامه ریزی‌های بلندمدت داشت و سپس اقدام به سرمایه‌گذاری نمود تا ضمن به وجود آمدن بازار رقابتی سالم از طریق افزایش شعبات و نمایندگی‌ها و جذب نیروی فعال و کاهش میزان هزینه‌های تحت پوشش تمامی افراد از اقشار مختلف بتوانند از حمایتها و خدمات بیمه‌ای استفاده نمایند.

تعداد و درآمد بازار بیمه در کشورهای در حال توسعه کمتر از کشورهای صنعتی است و گامهای اولیه خود را جهت رشد و توسعه برمی‌دارد. شاخص حق بیمه سرانه در این کشورها نسبت به کشورهای پیشرفته پایین است که نتایج حاصل از مدل نیز گویای همین امر در ایران می‌باشد و سهم ناچیز کشورهای در حال توسعه از بازار جهانی حق بیمه و عملکرد نامطلوب و حاکمیت تک محصولی و توجه به یک بخش و عدم سرمایه‌گذاری بوده که سبب افزایش ناچیز آن در بخشهای مختلف اقتصاد می‌گردد.

کاهش حق بیمه سرانه در ایران به دلیل نرخ بالای بیمه و توزیع نامناسب سبب می‌گردد مردم هزینه کمتری برای پوشش بیمه‌ای اختصاص دهند و همین امر باعث می‌شود، بیمه به عنوان کالای

لوکس محسوب گردد.

پیشنهادها

با توجه به امکانات و اطلاعات محدود و عدم اطمینان کامل در این صنعت باید گامهایی در جهت بهبود شرایط برداشت و از آنجا که در دنیا بیمه یک عمل فروش است نه خرید و بازاریابی، کشور ایران به دلیل ساختار تک محصولی صادرات خود به سایر بخشها به ویژه نفت و درآمد ارزی و همچنین به اقتصاد جهانی وابستگی دارد از این رو برای رسیدن به رشد و توسعه اقتصادی و افزایش اشتغال و کاهش بیکاری و مطرح شدن در جهان باید تغییرات و اصلاحاتی را با توجه به پارامترهای اثرگذار انجام دهد.

با توجه به آزادسازی و مقررات زدایی راه ورود بخش خصوصی به بیمه هموار می گردد، از این رو باید به گسترش شرکت های خصوصی و در کنار آنها گسترش بیمه های خصوصی و همه گیر شدن فروش سهام بیمه برای عموم توجه نمود تا فضای رقابتی در داخل و خارج برای افزایش سهم بازار بیمه در جهان به وجود آید که در این امر نیاز به مشارکت و پویا بودن در مذاکرات سازمان جهانی و یکسان سازی قوانین و مقررات جهان در کشور است و سبب جذب سرمایه های سرگردان و سرمایه گذاری در کشور می شود.

از طرفی بایستی به گسترش صادرات و ارتباطات با کشورهای جهان جهت ایجاد پوششهای جدید بیمه ای بین کشورها و ارتقای فن آوری و ایجاد رقابت به شیوه نرخ گذاری و تعیین حق بیمه مناسب با ریسک در بخشهای بزرگ و بهبود وضع نقدینگی پرداخت که همین امر سبب ارتباط بخشهای مختلف با صنعت بیمه و باعث بهبود ایجاد اشتغال و نوآوری و فن آوری می گردد که برای این امر نیاز به گسترش و پرورش نیروی مستعد و مدیریت مناسب و کارا و جذب رضایت شغلی کارکنان می باشد.

منابع

پایان نامه

افخمی، کرامت (۱۳۷۸)، بررسی بهره وری نیروی انسانی در صنعت بیمه، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.

صنعتی زاده، رضا (۱۳۷۵)، موانع مهم خصوصی سازی در ایران با تاکید بر قوانین، مالیات ها، کار، تامین اجتماعی و تجارت، پایان نامه کارشناسی ارشد، واحد تحصیلات تکمیلی مدیریت

دانشگاه نجف آباد.

کردی، محبوبه، (۱۳۷۹) بررسی مشکلات نمایندگان بیمه به عنوان بخشی از شبکه فروش در تهران ۱۳۷۴، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت و بازرگانی تهران.

کشاوری حداد، غلامرضا (۱۳۸۲)، بررسی وضعیت اشتغال زایی مستقیم و غیر مستقیم صنعت بیمه ایران، با استفاده از یک مدل داد و ستانده، طرح بیمه مرکزی، مرکز تحقیقات.

مشرعی، حسن (۱۳۸۲)، بررسی اثرات عضویت در سازمان تجاری جهانی WTO بر روی عملکرد صنعت بیمه در کشورهای در حال توسعه، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اقتصاد دانشگاه اصفهان.

میلاادی لاری، نسیم (۱۳۸۳)، بررسی آثار آزادسازی و خصوصی سازی بر اشتغال زایی صنعت بیمه ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تحصیلات تکمیلی (بخش اقتصاد)، دانشگاه خوراسگان اصفهان.

کتاب

بیدرام، رسول (۱۳۸۱)، **EvIEWS همگام با اقتصاد سنجی**، منشور بهره وری.

سالنامه آماری، (۱۳۸۱-۱۳۴۰)، انتشارات بیمه مرکزی.

سالنامه حساب‌های ملی، (۱۳۶۷-۱۳۷۸).

عبیری، غلام حسن (۱۳۷۹)، **آزادسازی (نظریه ها، روش‌ها و کاربردها)**، تهران، موسسه فرهنگی نشر ثمین، چاپ سوم.

گزارش آمار صنعت بیمه کشور، (۱۳۸۲-۱۳۷۳)، ناشر بیمه مرکزی.

گلچینیان، عباس (۱۳۸۱)، **اصول و کلیات بیمه شرکت سهامی بیمه ایران**، ناشر بیمه ایران، چاپ دوم.

فصلنامه ها

اعلاء بیگی، رضا و رامش صباغی، (۱۳۸۰)، **امکانات و تنگناهای موجود در زمینه خصوصی سازی و آزادسازی صنعت بیمه**، فصلنامه آسیا، آموزشی و شماره ۱۸.

محمد بیگی، علی اعظم (۱۳۷۹)، **فرازهایی از دوازدهمین کنگره بیمه‌ای کشورهای در حال توسعه**، فصلنامه صنعت بیمه سال ۸۵، صفحه ۲۹-۱۳.

مقالات گرفته شده از اینترنت

افزایش رتبه اعتباری ایران از سوی شرکت بیمه اعتباری صادراتی بلژیک ONDD. ۱۳۸۳.

<http://www.Insure.Com>

افزایش تسهیلات شرکت بیمه اعتبار صادراتی انگلستان (BCGD) در خصوص ایران، جهان اقتصاد، اسفند ۱۳۸۱.

<http://www.Khabarnameh.Gooya.Com>

تمام سرمایه‌های خارجی در ایران بیمه می‌شوند، ابرار اقتصادی، ۱۳۸۳.

<http://www.Aban.Com>

Boyd, John (۱۹۹۸), **A case for reforming federal deposit insurance**, Research officer and Arthur Rohinic, Annual report.

Dooley, michel (۲۰۰۴), **Financial liberalization and policy challenges**,

Julian, Arkell (۲۰۰۰), **Strategic issues, international investment trade, liberalization and competition, some issues for insurance. To consider**, P. ۱۰۴.

Panichpkey, subechai (۲۰۰۳), **Globalization and social safety net**, *Social security*. Documentation. N.۲۶.

officer and Arthur Rohinic, Annual report.

Dooley, michel, (۲۰۰۴), "Financial liberalization and policy challenges".

Julian Arkell, (۲۰۰۰), "Strategic issues, international investment trade, liberalization and competition, some issues for insurance. To consider", P: ۱۰۴.

Panichpkey, subechai, (۲۰۰۳). "Globalization and social safety net". *Social security*. Documentation. N.۲۶.

Word (insurance) report, (۲۰۰۳)